

การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว
บ้านขุนไชยทอง อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

Development of Tourism Promotion Innovation at
Ban Khunchaithong, Chumphonburi District, Surin Province

ทองพูล ขุ่มคำ

พีรวัส อินทวิ, พิพัฒน์ วิถี

Thongphoon Khumkam

Peerawat Intawee, Phiphat Withee

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surindra Rajabhat University

Corresponding Author Email: phiphat.withee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทอง อำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างและพัฒนาวัตกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองอำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ และเพื่อพัฒนาการใช้วัตกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองอำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ด้วยนวัตกรรมที่เหมาะสม กำหนดกลุ่มเป้าหมายการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประกอบการด้านการท่องเที่ยวของบ้านขุนไชยทอง และกลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวผู้ใช้บริการในพื้นที่บ้านขุนไชยทอง โดยการสุ่มเลือกอย่างง่าย จำนวน 80 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามโดยคณะผู้วิจัย และนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การเลี้ยงช้าง จำนวน 25 ครัวเรือน โดยมีช้างขึ้นทะเบียน 69 ตัว มีจุดเด่นที่ช้างเลี้ยงในโครงการนำช้างกลับบ้าน พาคาญคืนถิ่น และโฮมสเตย์ช้าง 2) การสร้างและพัฒนาวัตกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองอำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ โดยการสำรวจความคิดเห็นโดยภาพรวมมีศักยภาพการรับรองอยู่ในระดับปานกลาง

(\bar{X} =3.21; S.D.=0.385) สามารถนำข้อมูลการท่องเที่ยวเรื่องช้างเลี้ยงต้องห้ามและส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยโฮมสเตย์ช้างมาสร้างและพัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบเว็บไซต์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน คือ <http://khunchaithong.sru.ac.th>

คำสำคัญ : การพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว

Abstract

The purposes of this research were to study tourism's condition of Ban Khunchaithong, Chumphonburi District, Surin Province for create and develop Tourism Promotion Innovation at Ban Khunchaithong, Chumphonburi District, Surin Province and For development of usage Tourism Promotion Innovation at Ban Khunchaithong, Chumphonburi District, Surin Province with the suitable innovation. Target group of research divided in to 2 groups were the producer group of tourism Ban Khunchaithong by Simple random sampling was 80 people and Researchers were selected data by In-depth interview and questionnaire and analyzed Descriptive statistics.

The results revealed that; 1) The best statistic tourists attraction of Ban Khunchaithong were elephants careers 25 chains and elephants were registered 69 and the highlight of this village was the project "Take the elephant home, Return the mahout" and Elephant Home stay. 2) Creation and development of Tourism Promotion Innovation at Ban Khunchaithong, Chumphonburi District, Surin Province by surveys overall overview have potential approval in average level (\bar{X} =3.21; S.D.=0.385) able to bring tourism information about "Forbidden elephants" and to support tourism with Elephant Home Stay. Therefore developed village tourism Website: <http://khunchaithong.sru.ac.th/>

Keywords : Development of Innovation , Tourism Promotion

บทนำ

การดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555 - 2559) เป็นทิศทางและแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะ 5 ปี เพื่อมุ่งให้ประเทศไทย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในด้านการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้ โดยคำนึงถึงความ เป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน ซึ่งผลดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา แม้จะประสบผลสำเร็จใน การเพิ่มจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวแต่ยังประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญหลาย ประการ ประกอบกับสภาพและบริบทต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวมี การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งที่เป็นปัจจัยภายใน เช่น สถานการณ์การเมืองของประเทศ นโยบายของภาครัฐ การปรับตัวของภาคเอกชน และปัจจัยภายนอก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560: 1)

“นครชัยบุรีนทร์” เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวของกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอน ล่างประกอบด้วยจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ที่ได้ร่วมมือกันจับกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้แนวความคิดเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิด ความเข้มแข็งของภูมิปัญญาชาวบ้านที่ถูกถ่ายทอดกันมาส่งเสริมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นในด้านเศรษฐกิจและสังคมและที่สำคัญที่สุดคือให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่ตนเองมี อยู่จากมนต์เสน่ห์แห่งนครชัยบุรีนทร์ ให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน ทั้ง ด้านประวัติศาสตร์ อารยธรรม แหล่งโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวสวยงาม แหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์และประเพณีวัฒนธรรมที่มีเสน่ห์จากการเป็นของแท้และดั้งเดิม โดยวิสัยทัศน์ของ กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ คือ “ประตูอีสานสู่สากล” เพราะถือว่าเป็นจังหวัดที่เชื่อมระหว่าง ภาคกลางและภาคอีสานเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่ม จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1, 2555: 37)

ชุมชนเลี้ยงช้างบ้านขุนไชยทอง หมู่ที่ 4 ตำบลหนองเรือ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ที่ตั้งของชุมชนห่างจากจังหวัดสุรินทร์ 73 กิโลเมตร ตามถนน สาย 214 ถึง สามแยกเลี้ยงช้างไปตามถนนสาย 2081 ถึงตำบลไพรขลา เลี้ยวซ้ายไปยังตำบลหนองเรือ และไปยังหมู่บ้านขุนไชยทอง ห่างจากอำเภอชุมพลบุรี 21 กิโลเมตร เป็นชุมชนเก่าแก่ ใน อดีต บรรพบุรุษได้อพยพมาจากชายแดนเขมร ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กูย มีศักยภาพทาง ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลากหลาย จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านได้มีโครงการ นำช้างคืนบ้าน นำความยุติธรรมคืน ซึ่งเป็นโครงการที่ริเริ่มโดยมูลนิธิของเอกชน ที่เข้ามาช่วย

เหลือเพื่อให้ช่างได้กลับบ้านและไม่ต้องลำบาก โดยใช้สถานที่บริเวณโรงเรียนบ้านขุนไชยทอง เป็นสถานที่พักช่างในเบื้องต้น ตลอดจนทำกิจกรรมและพบปะกันระหว่างกลุ่มคนเลี้ยงช่าง ด้วยต้นทุนที่มีอยู่ ประกอบกับความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน ตลอดจนภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดภาพของสถานศึกษาเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีภาพของการอยู่ร่วมกันระหว่างช่างกับคน (นายเกียรติศักดิ์ ลักขร, 2561: สัมภาษณ์) การท่องเที่ยวของหมู่บ้านจึงเกิดการแข่งขันภายในหมู่บ้านด้วยการสร้างจุดแข่งทางการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ทางหน่วยงานทางราชการได้เห็นความสำคัญจึงได้เข้ามาให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านช่าง ในรูปแบบช่างต้องห้ามตามแนวคิดของโครงการที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทอง อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองอำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองอำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อพัฒนาการใช้นวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองอำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ด้วยนวัตกรรมที่เหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวของบ้านขุนไชยทอง กลุ่มประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านขุนไชยทอง โดยการสุ่มเลือกอย่างง่าย จำนวน 80 คน เป็นการผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จึงมีเครื่องมือการวิจัยที่จำเพาะประเด็นศึกษา ดังนี้

1. ประเด็นศึกษาสภาพการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการเข้าสังเกต สัมภาษณ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน ซึ่งมีประเด็นในการศึกษา คือ 1) สภาพทางกายภาพ 2) ทรัพยากรทางธรรมชาติ 3) ประชากร 4) สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม และ 5) การท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นศึกษาแล้ว ผู้วิจัยนำมาตรวจ

สอบความถูกต้องด้วยการยึดทฤษฎี 3 เส้า (สุภางค์ จันทวานิช, 2542: 129-130) ได้แก่ การตรวจสอบบุคคล เวลา และสถานที่ เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพการท่องเทียวบ้านขุนไชยทอง

2. ประเด็นศึกษาแหล่งท่องเทียวบ้านขุนไชยทอง ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่และหาค่าร้อยละ(บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 105) และนำเสนอพรรณนาใต้ตาราง

3. ตอนที่ 2 ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทอง วิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 106)

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของเนื้อหาแบบสอบถาม (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ผลการวิจัย

จากการวิจัยได้ค้นพบจากการเข้าสำรวจพื้นที่ สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และตอบแบบสอบถาม รวมทั้งเอกสารและข้อมูลที่จัดเก็บเป็นสารสนเทศของชุมชนมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อสนับสนุนในการตอบโง้นท์การวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้

1. สภาพการท่องเที่ยวพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทางกายภาพ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประชากรสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว บ้านขุนไชยทอง หมู่ที่ 4 ตำบลหนองเรือ อำเภอ ชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,900 ไร่ ครัวเรือนทั้งหมด 143 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 582 คน ชาย 304 คน หญิง 278 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คืออาชีพทำนา อาชีพเสริมคือค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ บ้าน

ขุนไชยทอง เดิมขึ้นเป็นหมู่ที่ 8 ตำบล ไพโรขลา ปัจจุบันขึ้นตรงกับตำบลหนองเรือ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองเรือ ประวัติเดิมไม่แน่ชัด ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายเกียรติศักดิ์ ลักษณะ ในอดีตบ้านขุนไชยทองเป็นหมู่บ้านที่มีช้างเลี้ยงมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ เดิมทีบรรพบุรุษได้มีการคล้องช้างมาไว้ใช้งาน จึงได้รับการสืบทอดเป็นมรดกช้างเลี้ยงของชุมชนจากปู่ย่าตายาย เป็นชุมชนลุ่มแม่น้ำมูลอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอชุมพลบุรี 21 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ 78 กิโลเมตร มีป่าบุงป่าทาม เขตริมฝั่งแม่น้ำมูลชาวบ้านในชุมชน ให้เป็นแหล่งทำการเกษตร แหล่งอาหารช้าง ไม่ใช่สอย และทำเลี้ยงสัตว์

การประเมินผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรองรับการท่องเที่ยวหมู่บ้านขุนไชยทอง โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักท่องเที่ยวผู้เข้ามาท่องเที่ยวและผู้ประกอบการสำหรับการโฮมสเตย์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 รองลงมาเพศหญิง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 ส่วนใหญ่อายุ 31-40 ปีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 48.80 ส่วนใหญ่เป็นอาชีพ เกษตรกรรม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.80 ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 63.80 ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 ผลการศึกษาตามแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ศักยภาพการรับรองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.21$; S.D.=0.385) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเส้นทาง ($\bar{X}=3.40$; S.D.=0.358) ด้านความปลอดภัย ($\bar{X}=3.31$; S.D.=0.560) ด้านกายภาพ ($\bar{X}=3.11$; S.D.=0.286) และด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.01$; S.D.=0.334)

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของบ้านขุนไชยทองโดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองมีอาชีพเลี้ยงช้าง จำนวน 25 ครัวเรือน มีช้างขึ้นทะเบียน 69 ตัว ซึ่งการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแห่งนี้มีจุดเด่นที่สำคัญคือ ช้างเลี้ยง จากจำนวนสถิติช้างที่มีอยู่ มีช้างที่เข้าร่วมโครงการพาช้างกลับบ้านนำควานคืนถิ่น จำนวน 18 ตัว ช้างที่เข้าร่วมโครงการเป็นการเปิดการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้มีคำประกาศิชย์ที่ผู้นำช้างเข้าร่วมโครงการต้องให้คำมั่นสัญญา เกี่ยวกับช้างต้องห้าม ซึ่งมีเงื่อนไขต้องให้ความสำคัญกับสุขภาพ สวัสดิการของช้างไม่มีการพันนาการด้วยโซ่ตรวน ไม่มีการใช้ตะขอ และไม่ทำร้ายทารุณกรรมใด ๆ ทั้งสิ้นกับช้าง ดังนั้นการท่องเที่ยวช้างเลี้ยงของหมู่บ้านขุนไชยทองจึงจุดประกายความคิดสร้างสรรค์และนำมาซึ่งการเปิดตลาดท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ มี

สวัสดิการต่าง ๆ รองรับการท่องเที่ยวมากขึ้น

และการท่องเที่ยวของบ้านขุนไชยทองนั้นมีรูปแบบที่น่าสนใจคือ การสัมผัสกับธรรมชาติที่อยู่รอบตัว ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยเกื้อกูลกับข้างกลายเป็นวิถีชีวิตของข้างกับคนที่แปลกใหม่สำหรับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวของหมู่บ้านแห่งนี้มีองค์ประกอบสำคัญหลายอย่างที่สร้างสรรค์เป็นการเสริมสร้างการท่องเที่ยวให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ

หมู่บ้านยังใช้สถานที่ของโรงเรียนเป็นจุดเรียนรู้ เรื่องการท่องเที่ยวหมู่บ้านเลี้ยงข้างอีกด้วย และโรงเรียนบ้านขุนไชยทอง เป็นจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวชุมชนหมู่บ้านข้างไร่ไร่ เป็นแหล่งเรียนรู้ ของวัฒนธรรมของหมู่บ้านกับการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างลงตัว

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดไว้สำหรับการเข้าเที่ยวของนักท่องเที่ยว จะขอยกตัวอย่างการท่องเที่ยวในลักษณะ 2 วัน 1 คืน นักท่องเที่ยว 10 คนขึ้นไป ราคาอยู่ที่ 990 บาท และสามารถจัดตารางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับข้างได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยขอแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ดังนี้

การท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างเลี้ยงบ้านขุนไชยทอง จะรับนักท่องเที่ยวที่สนใจวิถีชีวิตข้างต้องห้าม โดยจะได้พบกับจุดนัดพบซึ่งทีมงานได้เตรียมไว้ต้อนรับ คือ บริเวณโรงเรียนบ้านขุนไชยทอง

ณ บริเวณโรงเรียนบ้านขุนไชยทองนั้นได้มีการจัดบริบทสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อรองรับการมาของนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายอย่าง ผู้วิจัยจะขอแนะนำออกเป็น 3 แห่ง คือ

1) ภายในโรงเรียนบ้านขุนไชยทอง ถือเป็นจุดสำคัญของการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นจุดที่ตั้งของคอกข้างสาธิต ซึ่งเมื่อมีนักท่องเที่ยวมาที่นี่ จะพบกับข้างที่อยู่ในโครงการนำมาแสดงไว้ในคอกที่สร้างอย่างเรียบง่าย และมีจุดแสดงข้อมูลสารสนเทศของโครงการ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงข้างอื่น ๆ ผู้วิจัยสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

(1) คอกข้าง เป็นการนำไม้ธรรมชาติและไม้ไผ่ที่เป็นไม้ดั้งเดิมมีบทบาทสำคัญกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตและเป็นพืชที่อยู่คู่กับสายน้ำทุกแห่ง ที่มีคุณภาพประการหลายด้าน ใช้ในการดำรงชีวิตหลายอย่าง ทั้งเป็นแหล่งอาหารให้กับข้าง และประโยชน์ในครอบครัวประเภทเครื่องจักรสานและการสร้างที่อยู่อาศัย

(2) จุดทำกิจกรรมที่มีบริเวณกว้างขวาง และมีธรรมชาติเป็นเครื่องมือเอื้อต่อการทำกิจกรรม จุดสำคัญของการอาศัยธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่นำมาร

องรับการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการทำกิจกรรม ซึ่งนักท่องเที่ยวจะสามารถมาทำกิจกรรม สืบอ้อยเพื่อเตรียมเป็นอาหารเลี้ยงช้างในแต่ละวัน มีการป้อนหญ้าในคอกให้ช้าง และเรียนรู้การอยู่กับช้าง

(3) สระน้ำสำหรับให้ช้างทำกิจกรรม เป็นอีกจุดที่ให้นักท่องเที่ยวได้สร้างความคุ้นเคยกับช้าง สระน้ำช้างแห่งนี้สร้างโดย LEN JEFFRIES ร่วมกับมูลนิธิอนุรักษ์ช้างและหจก.เอลลิเฟนท์ เนเจอร์ปาร์ค จุดสำคัญที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับช้างอย่างใกล้ชิดด้วยการอาบน้ำให้กับช้าง โดยในแต่ละวันนักท่องเที่ยวจะมีตารางอาบน้ำให้ช้างและเล่นกับช้างในสระแห่งนี้ร่วมกับควาญช้างที่ดูแลนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมการอาบน้ำให้ช้างอย่างถูกต้องและปลอดภัย

น้ำกับช้างเป็นสิ่งที่ธรรมชาติสร้างมาให้คู่กัน เพราะร่างกายที่ใหญ่โตเป็นที่มาของการกินอาหารจำนวนมาก ความร้อนในร่างกายย่อมมีจำนวนมากตามมา วิธีการธรรมชาติสร้างมาให้ครบหมดทุกอย่าง แต่การที่มนุษย์นำช้างมาเลี้ยงและฝึกให้ใช้ชีวิตร่วมกับมนุษย์นั้นเป็นการฝืนธรรมชาติ ณ ที่หมู่บ้านแห่งนี้จึงจำเป็นต้องนำธรรมชาติของช้างมาบูรณาการให้กลมกลืนอยู่ร่วมกันได้

2) แม่น้ำ สายน้ำกับช้างถือว่าเป็นวิถีชีวิตที่แยกกันไม่ออก เพราะแหล่งกำเนิดอาหารทุกอย่างย่อมมีมาแต่สายน้ำ พิษพรรณธัญญาหารล้วนต้องอาศัยน้ำเป็นปัจจัยส่งผลให้เป็นที่หัวใจหลักสำหรับการใช้ชีวิตร่วมกันของสรรพสิ่งในโลกใบนี้ การใช้ชีวิตร่วมกันของช้างกับน้ำนั้นเป็นวิถีชีวิตที่อัศจรรย์ยิ่งนักเพราะช้างเป็นสัตว์ที่มีขนาดใหญ่และมีนิสัยขี้เล่นร่าเริง และกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวนั้นจะน่าสนใจยิ่งขึ้น เพื่อได้สัมผัสช้างในน้ำ มีการขี่ช้างเล่นน้ำ ดำน้ำหรือแม้กระทั่งการพ่นน้ำใส่กันและกัน นักท่องเที่ยวจะต้องไปกับควาญช้างเพื่อไปทำกิจกรรมอาบน้ำให้กับช้าง ซึ่งในหมู่บ้านขุนไชยทองนั้นจะมีจุดอาบน้ำให้ช้างอยู่ 2 จุด คือ สระน้ำช้างในโรงเรียน และแม่น้ำธรรมชาติที่ท้ายหมู่บ้าน ซึ่งแม่น้ำธรรมชาตินี้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของช้างอย่างมากเพราะการอยู่แบบธรรมชาตินั้นจะสร้างความรู้สึกสบายใจให้กับช้างเป็นอย่างดี เพราะภายในน้ำนั้นจะมีโคลนได้เล่นกันในน้ำด้วย

3) โฮมสเตย์ช้าง กลุ่มของผู้เข้าร่วมโครงการพาช้างกลับบ้านนำควาญคืนถิ่นทุกหลังคาจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นอีกจุดหนึ่งที่จะสร้างความภูมิใจให้กับนักท่องเที่ยวที่จะได้สัมผัสกับช้างทั้งกลางวันและกลางคืน ด้วยการพักผ่อนไปพร้อมกับช้างที่ตนเองได้ทำกิจกรรมด้วย จะขอยกตัวอย่างบ้านของนางอรัญญา น้อยถนอม ซึ่งมีช้างอยู่ในโครงการและมีโฮมสเตย์ช้างให้นักท่องเที่ยวได้เข้าพักด้วย ซึ่ง

จากการสัมภาษณ์พบว่า การอัตราค่าบริการนั้นมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

(1) กรณีที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มาเองโดยไม่ผ่านโครงการของมูลนิธิอนุรักษ์ช้าง อัตราค่าห้องพักจะเป็นเตียงคู่หรือเตียงเดี่ยวในราคา 400 บาทต่อคืน ทั้งนี้จะมีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในห้องจะมีเครื่องปรับอากาศ พัดลมเพดาน โทรทัศน์ ตู้เสื้อผ้า น้ำและเครื่องต้ม และยังมีการเสริมการซักเสื้อผ้าให้ฟรี

(2) กรณีที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มาโดยโครงการของมูลนิธิอนุรักษ์ช้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะมาครั้งละ 3 หรือ 5 วัน จะคิดอัตราค่าห้องพักจะเป็นเตียงคู่หรือเตียงเดี่ยวในราคา 1,500 บาทต่อห้อง ทั้งนี้จะมีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในห้องลักษณะเหมือนกับกรณีที่ 1 ซึ่งผู้ประกอบการจะมีรายได้เสริมเพิ่มเติมจากการให้เข้าพักแล้วยังมีการบริการอาหารหรือเครื่องดื่มนอกจากที่เตรียมไว้ในเบื้องต้นอีกด้วย และผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือหรืองานฝีมือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของนักท่องเที่ยวด้วย

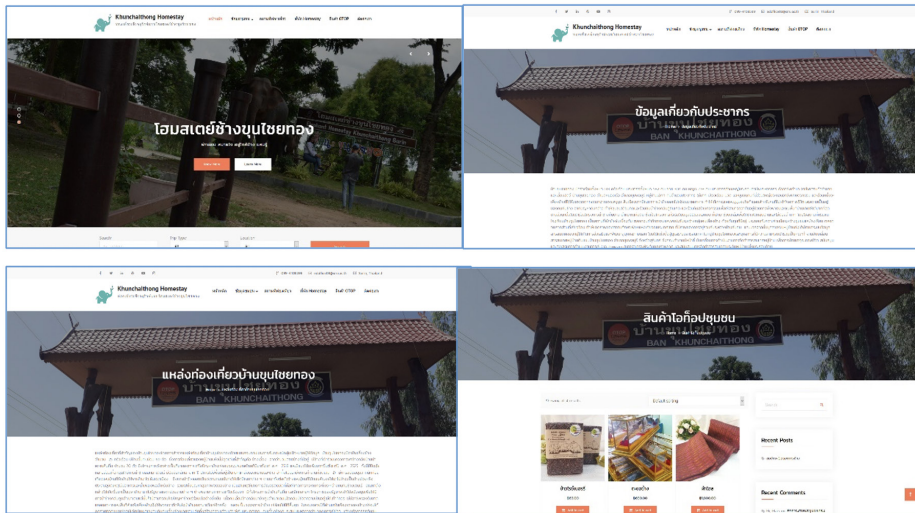
2. การสร้างและพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านขุนไชยทอง ใช้รูปแบบการวิจัยผสมผสาน เพื่อสร้างนวัตกรรมตามกระบวนการพัฒนา พบว่า 1) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมในวัตถุประสงค์ที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นข้อมูลหลัก คือ สภาพทางกายภาพ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประชากร สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม และ การท่องเที่ยว โดยนำมาจัดเป็นลำดับความสำคัญในการออกแบบนวัตกรรมกรรม 2) นำแนวคิดการท่องเที่ยวเป็นฐานในการออกแบบที่เหมาะสมกับแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ 3) พัฒนาข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดความน่าสนใจในการสร้างนวัตกรรมให้ครบถ้วนตามประเด็นที่เหมาะสมและสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านขุนไชยทอง ได้ตรงตามความต้องการ 4) สร้างและพัฒนาเสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินนวัตกรรม โดยกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านในการประเมินนวัตกรรม มีคุณสมบัติเฉพาะ 3 ด้าน คือ ด้านการท่องเที่ยว ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านการศึกษา 5) นำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญให้ดำเนินการแก้ไข และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการ และ 6) นำไปใช้ โดยนำไปมอบให้กับหัวหน้าชุมชนบ้านขุนไชยทองเพื่อใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างต้องห้ามในหมู่บ้านของตนเอง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านขุนไชยทองนั้นพบว่า มีปัจจัยหลักอยู่ 2 อย่าง คือ 1) สิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติสร้างขึ้น และ 2) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างหรือดัดแปลงขึ้นมาเพื่อใช้ร่วมกันกับธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านอย่างดียิ่ง การท่องเที่ยวของหมู่บ้านนี้ได้เริ่มต้นขึ้นได้เพียง

2 ปี ทำให้ยอดนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่นี่ค่อนข้างมากและเกิดกระแสการท่องเที่ยวเข้ามาอีกหลายอย่างที่ดึงดูดการท่องเที่ยวมาที่นี่ คำว่า ช้างต้องห้าม คือ นิยามการท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองที่ทุกคนต้องออกตามหา และมาสัมผัสกับตนเองเท่านั้นจึงจะสามารถเข้าใจความหมายคำนี้ โดยการสำรวจความคิดเห็นโดยภาพรวมมีศักยภาพการรับรองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.21$; S.D.=0.385) สามารถนำข้อมูลการท่องเที่ยวเรื่องช้างเลี้ยงต้องห้ามและส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยโฮมสเตย์ช้าง

3. ผลจากการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของคุณผู้วิจัยจึงสามารถนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบนวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ในรูปแบบของเว็บไซต์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน คือ <http://khunchaithong.srru.ac.th> โดยมีภาพตัวอย่างดังนี้

รูปที่ 1 เว็บไซต์การท่องเที่ยวหมู่บ้านขุนไชยทอง
ที่มา : <http://khunchaithong.srru.ac.th/>

รูปที่ 2 เนื้อหาสำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวหมู่บ้านขุนไทยทองบนโลกออนไลน์
ที่มา : <http://khunchaitong.srru.ac.th/>

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทางกายภาพ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประชากรสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว พบว่าบ้านขุนไทยทองเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตอำเภอชุมพลบุรีเป็นรอยต่อเชื่อมเส้นทางไปหาอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะทางกายภาพที่มีป่าบึง-ป่าทาม เหมาะสมสำหรับใช้เป็นแหล่งเลี้ยงช้าง ซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติเอื้อต่อการดำรงอยู่ของช้าง เช่น มีแม่น้ำ มีป่าไม้และแหล่งอาหารตามธรรมชาติ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมตามโบราณเคยปฏิบัติมา และได้พัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยการนำโครงการพาช้างกลับบ้าน นำความยุติธรรม มีทุนเดิมคือช้างเลี้ยงที่มีอยู่ในหมู่บ้านจำนวนมาก สอดคล้องกับแนวคิดของมีชัย แก้วหอม และคณะ (ชัย แก้วหอม, 2553: 1) ได้มีผู้คนจากต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่ร่วมกันจนกลายเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ขึ้นตามลำดับ บริเวณดั้งเดิมของการตั้งหมู่บ้านจะเป็นโคกบ้านเก่าห่างจากหมู่บ้านในระยะแรก ๆ ประมาณ 500 เมตร จากนั้นจึงย้ายมาตั้งหมู่บ้านในปัจจุบัน ต่อมาได้ตั้งชื่อบ้านโดยเอาชื่อ “ขุนไทย” ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านในขณะนั้น และคำว่า “ทอง” ก็มาจากภรรยาของขุนไทย จึงเรียกรวมกันว่า “บ้านขุนไทยทอง” และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ

สภาวัฒนธรรมอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ (2553) ทั้งนี้สืบเนื่องจากเขตบริเวณอำเภอท่าตูม อำเภอชุมพลบุรี รอยต่ออำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดมหาสารคาม เป็นเขตที่มีแม่น้ำมูล แม่น้ำชีมาบรรจบกัน ทำให้มีแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่เหมาะสมสำหรับเลี้ยงช้างได้ และยังคงคล้องกับงานวิจัยของทองใบ ศรีสมบัติ (ทองใบ ศรีสมบัติ, 2535) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างและการประกอบอาชีพเลี้ยงช้างของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรกรรมคือ การทำนาทำไร่และการเลี้ยงช้างสภาพทางสังคมของหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความเป็นเอกภาพสูง เศรษฐกิจพึ่งพาอาศัยกันมีความเคร่งครัดในประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากการเลี้ยงช้าง โดยเฉพาะพิธีเช่นหนึ่งปะกำที่ยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัดแม้ว่าปัจจุบันจะไม่ได้เป็นเจ้าของช้างก็ตาม

2. แหล่งท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองโดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล พบว่า การท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านนี้เน้นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจให้เกิดความสุข โดยใช้ช้างเลี้ยงเป็นทุนในการสร้างกิจกรรม และมีโฮมสเตย์เป็นจุดเชื่อมการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวสอดคล้องกับแนวคิดของดำเกิง โถทอง และคณะ (ดำเกิง โถทอง, 2550) ได้กล่าวถึง การจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มนุษย์เน้นเป็นกิจกรรมนันทนาการการเรียนรู้ไปในโลกกว้างตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ ปานน้อย (สันติ ปานน้อย, 2551) การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้ เพื่อการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ การศึกษาวิจัยชุมชนเลี้ยงช้างในอีสานใต้ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบ Long Stay พบว่าชุมชนที่มีศักยภาพที่เหมาะสมในการรองรับการท่องเที่ยวแบบ Long Stay ในเขตอีสานตอนใต้ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ชุมชนบ้านตากกลาง ต.กระโพ อ.ท่าตูม จังหวัด สุรินทร์ มีศักยภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่ชุมชนบ้านกระโพ ต.กระโพ อ.ท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และชุมชนบ้านศาลา ต.กระโพ อ.ท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ตามลำดับจากมากไปน้อย เนื่องจาก เป็นชุมชนที่มีช้างอยู่ในพื้นที่มากที่สุด มีศูนย์ศึกษาที่ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่รวบรวมช้างในจังหวัดสุรินทร์ และเป็นศูนย์ควบคุม กำกับดูแลช้างในทุกด้าน ทั้งนี้ในชุมชนยังมีความเข้มแข็งส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ด้านประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนหลายด้าน ได้แก่ การทอผ้า พื้นบ้าน พิธีกรรมการชนไคว้ ฝิ่ปุ่ตา พิธีกรรมปะกำช้าง เทคนิควิธีการฝึกช้างแบบโบราณ(ส่วย) สมุนไพรที่รักษาโรค

ของข้าง ลักษณะของข้าง ตลอดจนลักษณะทางสถาปัตยกรรมของชุมชนชาว ส่วยที่เลี้ยงข้างก็มีลักษณะที่โดดเด่นกว่าชุมชนอื่นๆ ได้แก่ บ้านพักอาศัยจะมี Function ภายใน บ้านที่เล่นระดับไม่มีการกันห้องและบริเวณเชิงชายมีการต่อออกมาคลุมพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นที่ให้ข้าง อยู่อาศัยในบริเวณข้างบ้าน นอกจากนั้นในบริเวณบ้านพักอาศัย ปรกติจะประกอบไปด้วย บ้านพักอาศัย และยุ้งข้าวเท่านั้น แต่ชุมชนดังกล่าวจะต้องมีเรือนปะกำ(ศาลปะกำ) อยู่ในบริเวณ บ้าน และมีพื้นที่ลานเปิดโล่งเพื่อเป็นที่พักข้างหรือฝึกข้าง นอกจากนั้นยังต้องมีพื้นที่ปลูกพืชที่เป็น อาหารทั้งคนและสัตว์ ได้แก่ พืชพวกอ้อย หม่อน สับประรด กระถิน มะม่วง อื่นๆ เป็นต้น ส่วน ในด้านทัศนคติที่มีต่อนักท่องเที่ยววันนั้น ชาวบ้านในชุมชนรู้สึกคุ้นเคยกับการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาพำนักเป็นเวลานานๆ ซึ่งทุกคนจะช่วยกันต้อนรับและแนะนำในด้านต่างๆให้นักท่องเที่ยว ที่เข้ามาในชุมชนเกิดความภูมิใจ แต่สิ่งที่ยังต้องปรับปรุงและควรต้องเร่งดำเนินการเป็นประเด็น แรกคือ การสร้างความสามัคคีในหมู่ของผู้นำท้องถิ่นซึ่งเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาท้องถิ่นให้ เป็นรูปธรรม ซึ่งถ้าหากผู้นำท้องถิ่นอ่อนแอและขัดแย้งกัน ก็จะส่งผลให้ชุมชนดังกล่าวมีแต่ความ ถดถอยและจะนำไปสู่การล่มสลายลงในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสมาพร คล้ายวิเชียร (สมาพร คล้ายวิเชียร, 2551) ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างในอีสานใต้ ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องการไม่มีพื้นที่เลี้ยงข้าง เนื่องจากป่าไม้ถูกทำลาย ป่าไม้ที่มีบางส่วนก็เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล จึงเป็น สาเหตุให้อาหารข้างไม่เพียงพอ ทำให้ออกเร่ร่อนตามเมืองบ้างก็ออกรับงานแสดงตามปางข้างต่างๆ แต่อย่างก็ตามโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็มีจุดแข็งในด้านความโดดเด่นของวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และการสอบถามประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่แหล่งท่องเที่ยว ความรู้ข้างมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างในอีสานใต้ ซึ่งกล่าวว่าทำให้เกิดการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคโครงสร้างพื้นฐาน ฐานะทางเศรษฐกิจ และการเกิดอาชีพที่หลากหลายจากการมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตนเองโดยตรงเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้แล้วบ้านขุนไชยทองได้พยายามแก้ไขปัญหาล้างเร่ร่อนโดยการจัดโครงการนำข้างกลับบ้าน พาความคุ้นเคย เพื่อเปิดโอกาสให้แก่เจ้าของข้างได้นำข้างกลับบ้านมาอยู่ในโครงการและสร้างกระบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคนกับข้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมาพร คล้ายวิเชียร (สมาพร คล้ายวิเชียร, 2551) ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านข้างในอีสานใต้ได้เสนอทางออกเป็น 3 แนวทาง คือ 1. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว

2. แนวทางการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว 3. แนวทางการพัฒนาด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทองใบ ศรีสมบัติ (ทองใบศรีสมบัติ, 2535) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างและการประกอบอาชีพเลี้ยงช้างของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มผู้เลี้ยงช้างที่ประกอบอาชีพเลี้ยงช้างร้อยละ 18.33 เป็นเจ้าของช้างส่วนร้อยละ 81.67 ไม่ได้เป็นเจ้าของช้าง 4.6 การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงช้างในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มทั้งหมด 15 กลุ่มๆ ละ 6-8 คนต่อช้าง 1 เชือกเพื่อใช้เป็นพาหนะเดินทางนำสินค้าผลิตภัณฑ์สัตว์ที่ได้จากตัวช้างไปจำหน่าย และเปิดหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3. สร้างและพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบแอปพลิเคชันและเว็บไซต์การท่องเที่ยวบ้านขุนไชยทองอำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ โดยการสำรวจความคิดเห็นโดยภาพรวมมีศักยภาพการรับรองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$; S.D.=0.385) สามารถนำข้อมูลการท่องเที่ยวเรื่องช้างเลี้ยงต้องห้ามและส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยโฮมสเตย์ช้าง จึงได้พัฒนาเว็บไซต์การท่องเที่ยวของหมู่บ้าน คือ <http://khun-chaitong.srru.ac.th/> สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย อรรถผาติและณิชกานต์ เพ็ญขุนชู (ชาญชัย อรรถผาติ พร้อมคณะ, 2561: 581) การพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนครโดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริง ด้วยกระบวนการพัฒนาแอปพลิเคชันใช้วิธีตามแนวทางวิจัย เริ่มจากการศึกษาและเก็บข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนคร ศึกษาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และรวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบวิเคราะห์วางแผนขั้นตอนการศึกษา เลือกเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างและพัฒนาระบบ วางแผนและออกแบบระบบ ภายหลังการพัฒนาเสร็จสิ้นมีการนำระบบไปทดสอบและปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดเพื่อสรุปผล และนำเสนอผลการประเมินความพึงพอใจจากการใช้ระบบโดยกลุ่มผู้ใช้งานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไป พร้อมทั้งจัดทำคู่มือประกอบการใช้งานระบบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของข้าวขวัญ คุณวุฒิและอารีย์ นัยพินิจ (ข้าวขวัญ คุณวุฒิ พร้อมคณะ, 2560: 200-201) ชี้ความสามารถทางการแข่งขันด้านการตลาดการท่องเที่ยวของนครชัยบุรีนคร พบว่า นครชัยบุรีนครมีความโดดเด่นด้านอารยธรรมขอม แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หมู่บ้านเลี้ยงช้าง การท่องเที่ยวกีฬา และมุ่งเน้นพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามอารยธรรมขอม มีรูปแบบร้านอาหารที่พัก ที่หลากหลาย ด้านโอกาส เทคโนโลยีมีการพัฒนามากขึ้น มีโอกาสสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างจังหวัด และรัฐบาลมีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

จึงกำหนดยุทธศาสตร์ในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการตลาดการท่องเที่ยวได้ 4 ยุทธศาสตร์คือ 1) ส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ 2) ส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงของกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ และ 4) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยวของกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ ผู้วิจัยเห็นว่าผลจากการนำข้อมูลของหมู่บ้านขุนไชยทองไปพัฒนาเป็นข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตสร้างเป็นเว็บไซต์ทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้สืบเนื่องจากการสื่อสารบนโลกออนไลน์ในปัจจุบันได้รับการนิยมาใช้ในการสืบค้นข้อมูลมากยิ่งขึ้น ทำให้สังคมโลกโซเซียลมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมและสนใจเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านต่อไป

องค์ความรู้จากงานวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ได้พบองค์ความรู้ที่สามารถเปิดโลกทัศน์ด้านการท่องเที่ยวหลากหลายชาติพันธุ์ สร้างประเด็นวัฒนธรรมการท่องเที่ยวที่อิงอาศัยธรรมชาติ สัตว์เลี้ยงที่มีความผูกพันกับเจ้าของ ความเหมาะสมของระบบนิเวศ ความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้าน และระบบความเชื่อที่นำมาใช้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

1. ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ นั้นคือจุดแข็งของชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีกลุ่มคนที่ใช้ภาษาสำหรับการสื่อสารที่เป็นภาษาถิ่นหลากหลาย คือ ภาษา กูย (ส่วย) ภาษาเขมร ภาษาลาว สร้างความแปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมในหมู่บ้านแห่งนี้

2. วัฒนธรรมการท่องเที่ยวที่อิงอาศัยธรรมชาติ เขตที่ตั้งที่มีธรรมชาติรายล้อมไปด้วยสายน้ำและป่าทามนาทาม มีทรัพยากรที่หลากหลาย มีความอัศจรรย์เกิดขึ้นได้ทุกฤดูกาล สร้างจุดเด่นให้เป็นจุดแข็งแตกต่างจากหมู่บ้านข้างอื่น ๆ ที่เน้นการแสดงของช้างหรือการอาศัยชีวิตร่วมกับช้างโดยการสร้างที่อาศัยในบริเวณบ้านให้นักท่องเที่ยวเข้ามา

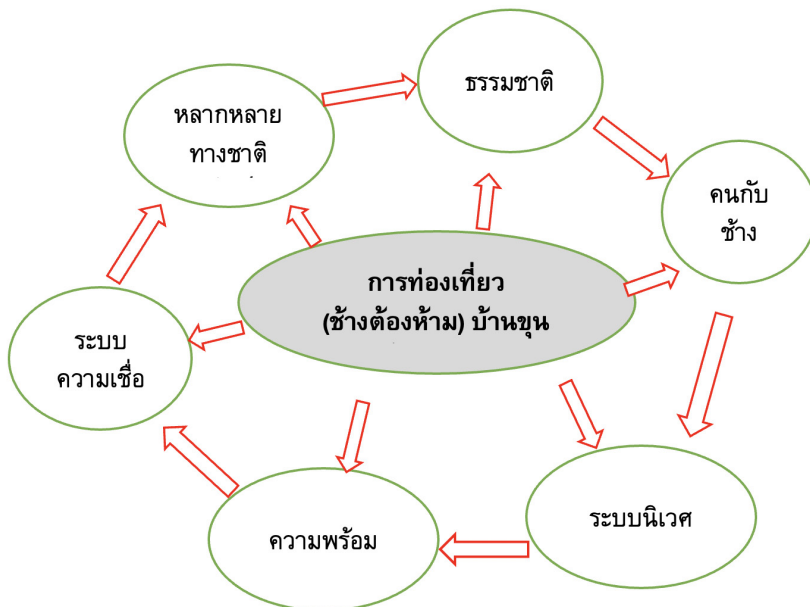
3. ความผูกพันระหว่างคนกับช้าง มีจุดเด่นกว่าหมู่บ้านข้างอื่น คือ ช้างมีความอิสระไม่ถูกพันธนาการด้วยโซ่ตรวน หรือเชือกผูกมัด จึงทำให้ช้างเลี้ยงหมู่บ้านนี้จำเป็นต้องเกิดความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาในการนำช้างเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสร้างความตื่นตัวให้กับนักท่องเที่ยวได้เห็นความเป็นอิสระของช้างที่แสนจะน่ารัก และดูเป็นธรรมชาติมากที่สุด

4. ความเหมาะสมของระบบนิเวศ ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่หลากหลาย การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในฤดูฝนสามารถใช้เส้นทางสายน้ำเป็นจุดเด่นได้ดีกว่าทุกหมู่บ้าน การได้รับการปรับปรุงแหล่งน้ำทั้งที่เป็นธรรมชาติและสร้างขึ้นใหม่สำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างช่วงต้องห้าม

5. ความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้าน การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพาช้างกลับบ้านนำควาญคืนถิ่นทุกหลังคาจะต้องเตรียมความพร้อมโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นอีกจุดหนึ่งที่จะสร้างความภูมิใจให้กับนักท่องเที่ยวที่จะได้สัมผัสกับช้างทั้งกลางวันและกลางคืน ด้วยการฝึกฝนไปพร้อมกับช้างที่ตนเองได้ทำกิจกรรมด้วย

6. ระบบความเชื่อที่นำมาใช้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความเป็นชุมชนเลี้ยงช้างที่ไม่เหมือนใครและระบบความเชื่อที่นอกเหนือจากการเป็นชาวสุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่แล้ว ในชุมชนแห่งนี้ยังมีความเชื่อที่ถูกฝังรากหยั่งลึกถึงลูกหลานทุกคนให้ความยำเกรงต่อพระกำ เป็นที่สักการบูชาและเสมือนกับว่าพระกำคืออาญาสิทธิ์ที่มีพลังอำนาจให้ทั้งคุณและโทษแก่ช้างและเจ้าของช้างได้ การยกศาลพระกำไว้หน้าบ้านเป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษและยังคงรักษาสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

จากองค์ความรู้เบื้องต้นสามารถนำมาสร้างเป็นแผนภูมิองค์ความรู้ได้ดังนี้

สรุป

การท่องเที่ยวมีปัจจัยสำคัญอยู่ 2 อย่าง คือ แหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว บ้านชุมชนไทยที่มีความพร้อมอย่างมากสำหรับการพัฒนาหมู่บ้านตนเองให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว โดยมีความได้เปรียบทางทุนสังคมที่มีอยู่ ได้แก่ ระบบนิเวศวิทยา ระบบทรัพยากรที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ ความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้านที่มีความต้องการ สัตว์เลี้ยงผู้เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน คือ ช้าง รูปแบบการเลี้ยงช้างที่แตกต่างจากทุกที่มีช้างเลี้ยง คือ ช้างต้องห้าม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ การสร้างความพร้อมของชาวบ้านเอง คือ การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจะมีแหล่งท่องเที่ยวให้ได้เที่ยวชมและมีแหล่งพักผ่อนค้างแรมที่สร้างขึ้นในลักษณะโฮมสเตย์ ทำให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างยิ่ง การสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นมุ่งเน้นนำข้อมูลที่เป็นจุดแข็งของชุมชนเป็นทุนสังคมที่มีบทบาทอย่างยิ่งมาใช้เป็นฐานข้อมูลสร้างเว็บไซต์รองรับการท่องเที่ยวเชิงรุกที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวที่อยู่ต่างแดนสามารถเข้าถึงข้อมูลและให้ความสนใจเข้ามาท่องเที่ยวที่แห่งนี้ได้

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พีดับบลิว ปรี้นติ้ง จำกัด.
- ชาญชัย อรรถคณาดีและณิชากรนต์ เพ็ญชูช. (2561). **การพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์โดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริง**. สงขลา : การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10.
- ทองใบ ศรีสมบัติ. (2535). **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างและการประกอบอาชีพเลี้ยงช้างของหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์**. กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- มีชัย แก้วหอม และคนอื่น ๆ. (2553). **ศึกษาสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาช้างเร่ร่อนกรณีศึกษา : ชุมชนคนเลี้ยงช้าง บ้านชุมชนไทยทอง ตำบลหนองเรือ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- สมาพร คล้ายวิเชียร. (2551). **ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านช้างในอีสานใต้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สันติ ปานน้อย. (2551). **การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้ เพื่อการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นายเกียรติศักดิ์ ลักขชร. (2561). **ผู้ใหญ่บ้านขุนไชยทอง ตำบลหนองเรือ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์**. สัมภาษณ์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2542). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1. (2555). **มนต์เสน่ห์แห่งนครชัยบุรีรินทร์**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมะอินเทรนด์